

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อศึกษาการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานใน 10 หมู่บ้าน เขตตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติของสำนักงานสาธารณสุข อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2554 จำนวน 148 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานใน 10 หมู่บ้าน เขตตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติของสำนักงานสาธารณสุข อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2554 ที่ร่วมดำเนินกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 148 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถติดต่อสื่อสารเรื่อง สามารถอ่าน ฟัง เขียน และพูดภาษาไทยได้ และทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ทั้ง 10 หมู่บ้านในเขต

การรับผิดชอบของเทศบาลตำบลลวงเหนือ โดยใช้สูตรกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตตำบล
ลวงเหนือ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

จะได้

$$n = \frac{6,085}{1 + 6,085(0.05)^2}$$

$$n = 375.32 \quad \square \quad 375 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตตำบลลวงเหนือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
คือ 375 คน โดยการแจกแบบสอบถามไปยังหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน แยกเป็นแต่ละหมู่บ้าน
ดังนี้

หมู่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน อสม.	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	
			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ 1	บ้านป่าสักงาม	8	344	21
หมู่ 2	บ้านตลาดใหม่	20	1162	71
หมู่ 3	บ้านเมืองวะ	10	407	25
หมู่ 4	บ้านลวงเหนือ	20	674	42
หมู่ 5	บ้านลวงเหนือ	20	985	61
หมู่ 6	บ้านสันทราย	15	614	38
หมู่ 7	บ้านข้างน้ำ	15	532	33
หมู่ 8	บ้านวังธาร	15	530	33
หมู่ 9	บ้านใหม่ริมคลอง	15	541	33
หมู่ 10	บ้านทุ่งกอลาน	10	296	18
รวม		148	6,085	375

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน

1. แบบสอบถาม อสม. แบ่งเป็น

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส จำนวนหลังคาเรือนที่รับผิดชอบ และระยะเวลาของการเป็น อสม.

1.2 แบบสอบถามใช้วัดความรู้ในเรื่องของแผนการดำเนินงานโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลวงเหนือ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ จำนวน 17 ข้อ ดังนี้

- การป้องกันไม่ให้เกิดโรค จำนวน 4 ข้อ
- การควบคุมการระบาดของโรค จำนวน 5 ข้อ
- การปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน จำนวน 8 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบว่า ปฏิบัติ ปฏิบัติบ้าง หรือไม่ปฏิบัติ กิจกรรมนั้นๆ (ประกอบ กรรณสูตร, 2542)

คำตอบ ปฏิบัติ หมายถึง การได้ทำกิจกรรมตามข้อความ

คำตอบ ปฏิบัติบ้าง หมายถึง การได้ทำกิจกรรมตามข้อความบ้าง

คำตอบ ไม่ปฏิบัติ หมายถึง การไม่ได้ทำกิจกรรมตามข้อความ

ทั้งนี้ หากตอบว่าไม่ได้ปฏิบัติ ให้ระบุเหตุผลที่ไม่สามารถปฏิบัติได้

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามการวัดความรู้ในเรื่องของแผนการดำเนินงานโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกเทศบาลตำบลวงเหนือ ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Arbitrary Weigthing Method ดังนี้

ระดับการปฏิบัติงาน	น้ำหนักคะแนน		ช่วงคะแนน
	คำถามเชิงปฏิฐาน	คำถามเชิงนิเสธ	
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	1	2.35 – 3.00
ปฏิบัติบ้าง	2	2	1.68 – 2.34
ไม่ได้ปฏิบัติ	1	3	1.00 – 1.67

ดังนั้น เกณฑ์การวัดระดับการดำเนินงานตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 – 3.00

ปฏิบัติบ้าง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.68 – 2.34

ไม่ได้ปฏิบัติ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.67

2. แบบสอบถามสำหรับประชาชนในเขตตำบลวงเหนือเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ จำนวน 16 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยเลือกตอบว่า ใช่ ไม่แน่ใจ หรือไม่ใช่ ดังนี้

คำตอบ ใช่ หมายถึง ได้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

คำตอบ ไม่แน่ใจ หมายถึง ได้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกบ้าง

คำตอบ ไม่ใช่ หมายถึง ไม่ได้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในกลุ่ม อสม. จำนวน 2 กลุ่ม โดย อสม.แต่ละกลุ่มเป็นคนเลือกตัวแทนเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ตัวอย่างประเด็นที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่

- ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินกิจกรรมตามโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก
- ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนของโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก

4. รายงานผู้ป่วยที่ติดเชื้อ DHF ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลวงเหนือ ประจำปี 2554

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ของแผนการดำเนินงานตามโครงการป้องกันไข้เลือดออก โดยหาค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลวงเหนือ โดยหาค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์และสรุปประเด็นนำเสนอในลักษณะการบรรยายเชิงพรรณนา

5. ข้อมูลผู้ป่วยที่ติดเชื้อ DHF ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลวงเหนือ ประจำปี 2554

การทดสอบสมมติฐานการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดสมมติฐานการศึกษาไว้ 3 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล ลวงเหนือในโครงการป้องกันโรคไขเลือดออก อยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยการวิเคราะห์จากแบบสอบถามข้อที่ 1 สอบถาม อสม.เกี่ยวกับการวัดความรู้ในเรื่องของแผนการดำเนินงานโครงการป้องกันโรคไขเลือดออกของเทศบาลตำบลลวงเหนือ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ วิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติ One Sample T-test สถิติทดสอบ One Sample T-test เป็นการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มเดียว หรือสองกลุ่ม ว่ามีความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ในสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยมีระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงถึงความเชื่อมั่นได้ 95%

ระดับนัยสำคัญ (Level of significance) หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนในการสรุปผลตามผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งจะสะท้อนถึงความเชื่อมั่นในการสรุปตามผลการทดสอบ หรือเป็นการแสดงว่าข้อสรุปนั้นเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไประดับนัยสำคัญทางสถิติจะกำหนดไว้ไม่เกิน 3 ระดับ คือ ที่ 0.05, 0.01 และ 0.001 ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 หมายถึง โอกาสที่ไม่เป็นไปตามข้อสรุปมีเพียง 5 ส่วนใน 100 ส่วน นั่นคือคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% หรือเชื่อได้ไม่ต่ำกว่า 95% และ ณ ระดับนัยสำคัญ .01 และ .001 ก็จะมีความเชื่อมั่นได้ 99% และ 99.9% ตามลำดับ

สมมติฐานข้อที่ 2 การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไขเลือดออกบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในโครงการป้องกันโรคไขเลือดออก และตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออกของ อสม.

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขตามโครงการป้องกันโรคไขเลือดออก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระในเรื่องการดำเนินงานโครงการป้องกันโรคไขเลือดออกของเทศบาลตำบลลวงเหนือ 3 ด้าน คือ

- การป้องกันไม่ให้เกิดโรค
- การควบคุมการระบาดของโรค
- การปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน

โดยการหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.แต่ละด้าน

จากสมมติฐานข้อที่ 2 และ 3 เกณฑ์การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการหาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้นของเพียร์สัน (Correlation, Pearson, Product Moment Coefficient, r) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง $-1 \leq r \leq 1$ โดยกำหนดเกณฑ์การอธิบายขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังนี้

ค่า r มีค่า ± 0.80 ขึ้นไป แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์สูง-สูงมาก

ค่า r มีค่า $\pm 0.60 - 0.79$ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมาก

ค่า r มีค่า $\pm 0.40 - 0.59$ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ปานกลาง

ค่า r มีค่า $\pm 0.20 - 0.39$ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ

ค่า r มีค่า $\pm 0.00 - 0.19$ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ต่ำ-ต่ำมาก

3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทดสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่มให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ และนักบริหารงานสาธารณสุข ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษาเพื่อให้เกิดความถูกต้องและสำนวนภาษาที่เหมาะสม

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ ผู้ศึกษานำโครงการค้นคว้าแบบอิสระผ่านการพิจารณาของ คณะกรรมการจริยธรรมคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และผู้ศึกษาจะได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และสอบถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการศึกษา และขออนุญาตบันทึกการสนทนา โดยใช้เครื่องมือบันทึกเสียงผลการศึกษา

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น การเสนอหรืออภิปรายข้อมูลในรายงานการศึกษาจะเสนอในภาพรวม ไม่ระบุชื่อของผู้ตอบที่เข้าร่วมศึกษาและนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษาคำเนินการขอหนังสืออนุมัติจากคณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ถึงสาธารณสุขอำเภอคอยสะเก็ด ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลลวงเหนือ และนายกเทศมนตรีตำบลลวงเหนือ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและเพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบสาธารณสุขอำเภอคอยสะเก็ด ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลลวงเหนือ และนายกเทศมนตรีตำบลลวงเหนือ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ศึกษาขอทะเบียนรายชื่อ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลลวงเหนือ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอคอยสะเก็ด เพื่อใช้ในการเก็บตัวอย่าง
4. ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยชี้แจงและประสานงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับประธาน อสม.ตำบลลวงเหนือ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลและนัดหมายเวลา
5. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจความครบถ้วน ความสมบูรณ์อีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติที่กำหนด